

## Populärvetenskaplig sammanfattning

**Projekttitel:** Kvalitetssäkring och utveckling av smittskyddsforebyggande åtgärder inom kommersiella hönsbesättningar 2015

Efterfrågan på ägg från frigående höns, framför allt ekologiska ägg men också från konventionell produktion med utevistelse, fortsatte att öka under 2015. Om – och nybyggnationstakten ser ut att sakta av under 2016 men trenden med ökad utevistelse kommer att hålla i sig. Detta har medfört att flera äggproducenter med inredd bur har bytt till system för frigående värphöns men också att äggproducenter med frigående höns har bytt till system för frigående höns utomhus. Det har även byggts den del helt nya stallar.

Liksom föregående år har den svenska äggproduktionen fortsatt att öka. Vid årsskiftet 2014/2015 var antalet hönsplatser 7,3 miljoner där 64 % av hönsen var frigående inomhus, 13 % ekologiska, 1,5 % var frigående utomhus samt 21,5 % av hönsen inhystes i inredd bur. Vid årsskiftet 2015/2016 hade antalet värphönsplatser ökat till 7,6 miljoner. Av dessa var 64,6 % av hönsen frigående inomhus, 15,8 % ekologiska, 3 % frigående utomhus samt 16,6 % i inredd bur.

Jämfört med system med inredd bur där hönsen hålls från golvet ställer frigående inhyningsformer och den ökande andelen höns med utevistelse större krav på såväl djurskötarens och besättningsveterinärens kompetens, som stallens utformning och inredning med avseende på smittskydd. Större anläggningar innebär också en större omsättning människor som hanterar djuren vilket medför en ökad risk för smittspridning. Vid sidan av de stora kommersiella värphönsanläggningarna finns också mindre hobbybesättningar där smittskyddet är lågt och smittrycket högt. Den ökande andelen större besättningar innebär också en större sårbarhet för ägnäringen som helhet vid ett eventuellt sjukdomsutbrott då konsekvenserna blir betydligt mer omfattande med ett stort antal utslagna värphöns. Det medför även högre kostnader vid sanering för den enskilde producenten samt för stat och försäkringsbolag.

För att öka smittskyddet på gård riktades kompetenshöjande insatser mot besättningsveterinärer, äggproducenter och uppfödare av unghöns samt blivande veterinärer. Detta gjordes genom föreläsningar på branschmöten, artiklar i branschtidningen Fjäderfä, utbildningsdagar och sambesök vid besiktningar i den frivilliga salmonellakontrollen. Den frivilliga salmonellakontrollen är ett förebyggande smittskyddsprogram där äggproducenten eller uppfödaren av unghönsen förbinder sig att vidta åtgärder för att minska risken för att smitta skall ta sig in i stallet.

Även Svenska Äggs veterinär samt produktionsutvecklare har genomgått fortbildning via konferenser för att kunna ta del av ny kunskap och vidarebefordra denna i Sverige. Rådgivning till producenter och veterinärer har utförts per telefon när behov funnits.

Under 2015 har en studie genomförts för att kartlägga förekomsten av det blodsugande röda hönskvalstret som kan förekomma i mycket stora mängder i värphönsanläggningar och orsakar stora välfärds- och sjukdomsproblem. Kvalstren kan också sprida sjukdomar, såsom, salmonella. Studien har bestått av två delar där äggproducenter först fått besvara en enkät om kvalsterförekomst på gården och sedan fått sätta upp kvalsterfällor där fällorna sedan skickats till Statens Veterinärmedicinska Anstalt, SVA, för analys. Resultaten av studien kommer att sammanställas av SVA under 2016.

Projektet med alla dess delmoment har löpt väl. Mycket arbete har åstadkommit under 2015 och vi har ett gott smittskydd och en låg sjukdomsförekomst jämfört med europeiska länder. Det kvarstår dock en del utmaningar, exempelvis, den ökade utevistelsen där det finns ett ökat behov av rådgivning och förebyggande smittskydd eftersom hönsen är mer smittskyddsmässigt utsatta när de går utomhus och kommer i kontakt med andra fåglar och smittämnen.